

Hilde Hagerup og Bjørn Arild Ersland, 27.08.2026

Som barne- og ungdomsbokforfattere og professorer i skrivekunst ved Nasjonalt Lesesenter er vi bekymra for underteksten i diskusjonen om lesekrise. Vi har listet bekymringen opp i tre punkter:

Vi snakker for mye om og for lite med ungdommene som står i krise.

Vi er, med alle gode intensjoner, i ferd med å gjøre lesing til tran.

Vi tror ikke at krise er et nyttig begrep i denne situasjonen.

Til det første: Hva sier diskusjonene om lesekrise om synet på de unge ikke-leserne? Vi mener at det males et altfor ensidig bilde av dem det gjelder. Ingen liker å bli utsatt for andre folks gode intensjoner og forbedrings-planer. Ungdommene som ikke leser, er en sammensatt gjeng. Noen trenger støtte i lesinga. Andre driver med andre ting, men kommer til å klare seg helt fint. Vi voksne som er opptatt av litteratur for litteraturens skyld må i større grad anerkjenne ikke-lesernes ressurser og snakke med dem med større nysgjerrighet og mindre fordømmelse. Vi skal ta PISA og PIRLS tallene på alvor, men vi skal også ta unge folk på alvor. Et altfor sterkt fokus på tallene underbygger en tro på at dette er riktig måte å vurdere lesing på. Men lesing er da mye mer enn det som kan måles.

Til det andre: Det er flott at lesing kan føre til bedre ordforråd og skoleprestasjoner, men det er ikke derfor mange av oss leser bok etter bok. Vi leser for å bli sjokkert, provosert, for å le, for å slappe av. Vi leser for å drømme oss bort. Vi leser for å finne en forbindelse til andre mennesker og til oss selv. Det er også dette vi tenker på når vi skriver. Når vi lykkes, kobler leseren seg på med sine følelser og det oppstår en tilstand du vil ha mer av. Vi liker spesielt dårlig at ord som 'bør' og 'må' blir brukt rundt lesing. Slike ord gjør at barn og unge mister sin autonomi, valgene flyttes vekk fra de unge, lesing blir til mas fra oss voksne. Samtidig blir litteraturen redusert til tran og bøkene våre får ikke gjort det de egentlig kan.

Til det tredje: Vi er skeptiske til å bruke krise som begrep på situasjonen. Vi er bekymra for overdrevet skjermbruk som stjeler de verdifulle pausene folk tidligere hadde til å stirre ut i lufta og la tanken fare. Konsentrasjonsevnen svekkes. Det gjelder selvfølgelig ikke bare barn og ungdom. At papirbøker gjeninnføres i skolen, er en bra ting. Det er ikke noen tvil om at vi står i en situasjon med store endringer, men situasjonen er uoversiktlig og det skjer også mye fint rundt lesing. Ord betyr noe. Vi er redd for at krisebegrepet kan virke mot sin hensikt.

Når lesekommisjonen konkluderer rundt juletider håper vi at de unges lesing er blitt sett og ikke bare målt.

Vi er glade for den jobben kommisjonen gjør på vegne av lesingen og er spente på hva som kommer ut av arbeidet.

